

Kyrkobyggnaden som maktfaktor.

Var ligger makten i svenska kyrkan? I lagar och bestämmelser, i grupper av politiskt valda – kyrkoråd, fullmäktige, kyrkomöte – ja, men det är inte hela sanningen.

Den enskilde, oavsett medlemskap och tro, kan för egen del stå opåverkad av detta och ändå mer eller mindre medvetet och starkt vara påverkad av en annan makt – kyrkan som byggnad. Denna med omgivande kyrkogård var länge det viktigaste huset i bygden, en trygghet för människorna bara genom att den fanns och uttryckte sig i klockornas mäktiga klang. Kyrkorummet var platsen för viktiga skeenden i livet, dop, konfirmation, vigsel och begravning. För en del ett rum att komma ofta till för gudstjänst, för de flesta bara tillfälligt.

I dag har kyrkan alltmer blivit en byggnad för det annorlunda som skall bevaras just som ett tecken för något bestående när allt annat förändras. Även den som tagit avstånd från all religion (om det nu är möjligt) kan ana något sådant av bestående värde i kyrkan och vill därför att den skall stå kvar. Visst kan en sådan känsla för kyrkan tunnas ut för människor i nya miljöer men den skall stå kvar enbart för sitt estetiska värde eller för att den hör till stadsbilden. När kyrkorummet blir en mötesplats för allt färre vid gudstjänster men även när det gäller de kyrkliga handlingarna står kyrkobyggnaden kvar och har bevarat sitt inflytande över många. Samtidigt har kyrkorummet blivit ett unikt rum för framförande av musik.

För alla, vilken uppfattning eller övertygelse man än har, är kyrkogården en plats som berör och som man menar bör skötas med pietet. Inte bara allhelgonahelgens ljusständning utan även smyckande med blommor och saker året runt vittnar om det. Det är våra närmaste som på något sätt finns kvar här och är vår *slutstation* en gång. I sitt förfogande över kyrkobyggnaderna och i de flesta fall ansvariga för kyrkogårdarna har svenska kyrkans ledning en outtalad makt över människors sinnen i dag. Man kan tala om det som ett förhållande mellan kyrkan och folket. För att bevara denna makt behöver kyrkan personal och medel att behålla och restaurera kyrkorna samt stå för kyrkogårdarnas skötsel. Med sinande intäkter måste man räkna med att behöva avyttra eller avställa vissa kyrkor.

Förskjutning av makten.

En mycket stor del av människorna i vårt land står ännu kvar som medlemmar i svenska kyrkan, men det är få som kommer längre än till den yttre kyrkan och till kyrkogården. Det gäller gudstjänster men även i minskande antal när det gäller deltagande i de kyrkliga handlingarna. Kanske kan man säga att kyrkans makt över människornas sinnen också förr hade sin grund i dess budskap och möjligheter att föra ut det. Kyrkan hade översyn över skolan där en kristen undervisning gavs. Auktoriteten hos lärare och kyrkans ämbetsbärare var starkare och dop- och konfirmationsseden omfattade nästan alla barn och ungdomar. Man måste ändå våga ställa frågan om dessa möjligheter kanske till en del bara var yttre maktmedel och det är svårt att veta hur mycket det påverkade den enskilde till ett personligt ställningstagande. Det kan finnas en säkerhet bara i att vara döpt, att vara konfirmerad etc. Likaså har kyrkan, både den yttre och den inre, liksom kyrkogården alltid talat till människor. Kyrkans egentliga

makt finns dock i dess budskap och det går inte att bortse från vad en förändring av dess innebörd och allvar kan medföra. Om man kan tala om dagens svenska folk som *avkristnat* så ligger det i det att det var kristet eller i varje fall mera kristet förr. Tydligast kunde det märkas på vad ordets förmedling medförde för respekt och lydnad för Guds bud och vilja. I så fall har det skett en viss förskjutning från det kristna budskapet till en mera allmänt positiv känsla för kyrka och kyrkogård som påverkan på människornas sinnen.

Kyrkans egentliga makt och dagens situation.

Åt mig har getts all makt i himlen och på jorden. (Matt. 28:18). Jesu ord, hans liv och gärning och det som skedde genom och med honom, så som vi har det i nya testamentet, är det som kyrkan har att förvalta och förmedla. Det behövs en omfattande undersökning av vad som förkunnas i våra kyrkor i dag. Från mera konservativa grupper riktas kritik mot innehållet i förkunnelsen medan de motsatta menar att dessa förändringar är nödvändiga i en förändrad tid. Inkluderande anpassningar av budskapet har dock redan skett och fått lagligt stöd i fråga om ämbetet och äktenskapet. Det centrala och viktiga om synd och nåd, omvändelse och tro, frälsning och dom har fått ge vika eller tonats ner till förmån för ett allmänt budskap om Gud som älskar alla. Uppfattningen om Jesus har förändrats från Gud och Frälsare till en person som kan tolkas om vem han var. Därmed förlorar budskapet sin udd och ja, sin makt, sitt anspråk på att vara det enda svaret, gällande människors liv eller död.

Varför människor väljer att lämna kyrkan och tydligen fortsätter att göra det är det svårt att veta svaret på, det finns säkert flera orsaker. Att förkunnelsen har blivit för allmän och beroende av vad var och en tycker att det är rimligt att tro är kanske en icke tillräckligt beaktad orsak till att lämna en kyrka som inte har något svar. Så länge svenska kyrkan förfogar över kyrkor och kyrkogårdar har man därmed dock en viss form av makt över folket och dess känslor för detta yttre bestående. Med tiden och med ett allt större avstånd mellan den inre och den yttre kyrkan för folk måste man räkna med att denna känsla av bundenhet vid kyrkobyggnaden avtar. Kvar blir bara en byggnad som ett skal utan innehåll. Musiken har dock en bevarande funktion för kyrkorummet liksom begravingar. Även känslan för kyrkogården så länge den är knuten till kyrkan. Än är bandet mellan kyrkan och folket i dessa yttre avseenden starkt. Det får de grupper som lämnat eller tvingats lämna eller står utanför svenska kyrkan uppleva - de förlorar kontakten med folket.

Jonas Falck